

ИНТЕРВЈУ: РОБЕР МИШАМБЛЕД, француски историчар

Како је Европа освојила свет

У 19. веку сексуална репресија терала је младиће да иду у ратове, а сексуална либерализација у 20. веку претворила нас је у потрошаче

Аутор: Гордана Поповић понедељак, 20.06.2016. у 15:30

За разлику од Мишела Фукоа, који не верује у сексуалну репресију, ја сматрам да је она јако важна на западу, почев од ренесансе, а нарочито у 19. веку, каже француски историчар Робер Мишамблед који је у Београду одржао предавање о сексуалној репресији као покретачу западног напретка од 1500. до данас, а поводом његове књиге „Оргазам и запад. Историја ужитка од 16. века до данас“. Књига је објављена и код нас у издању „Академске књиге“ у преводу Марка Дрче. Исти издавач објавио је раније и његово дело „Историја насиља. Од краја средњег века до данас“ у преводу Тамаре Валчић Булић.

Познати историчар и професор универзитета Париз-Север, гостовао је овде на позив Француског института у Србији, Академске књиге и Културног центра у Београду, а осим у Београду, одржао је предавање и у Новом Саду, о насиљу.

У књизи „Оргазам и Запад“ Мишамблед тврди да је сублимација еротских нагона била скривени покретач западног динамизма све до шездесетих година прошлог века, а нарочито у 19. веку. Пре индустријске револуције, када су друштва у целој Европи била углавном пољопривредна и статична, јер су се генерације репродуковале на исти начин, а млади желели да раде исто што и њихови преци, није постојала права сексуална репресија, сем кад је реч о закону стида, каже Мишамблед, напомињући да су постојале разлике између разних земаља.

Праву сексуалну репресију ви, ипак, везујете за капитализам и посебно за 19. век?

То грађанско друштво, такозвани буржуји, које је у почетку било мањинско и развијало се само у великим градовима, одбија сваку врсту расипања, па и сексуалног. Инсистирало се на штедни и акумулацији капитала, а сексуалност је сматрана опасном по здравље. Један од великих страхова била је мастурбација, за коју су и лекари у 19. веку говорили да је смртна болест, као што су тврдили да старија особа може да умре од сексуалног ексцеса. Та репресија је уједно и механизам који ствара сублимацију. Младићи немају лак приступ женама, док не достигну одређену зрелост, па се усмеравају на друге ствари. Рецимо, иду да освајају свет, да колонизују, одлазе у религиозне мисије у иностранство, баве се трговином и стварају новац. По мени, сексуална репресија у буржујском друштву је подстакла, посебно младиће, да своје сексуалне фрустрације претворе у успех у другим доменима. И на тај начин је Европа у 19. веку освојила свет!

И то је, кажете, трајало до шездесетих година 20. века. А после?

Тај модел је прекинут. Године 1968. у Француској, САД и другим земљама дошло је до културне револуције у којој је узор било сексуално ослобађање. То је, у ствари, крај страха од расипања. До тада су капиталистичка друштва функционисала по принципу акумулације. Били су и потрошачи, али умерени. Рецимо холандски богаташи су имали луксузне куће, али не претерано. Оне су удобне, лепе, али мале, а холандски краљ у 17. веку имао је веома мали дворцац, за разлику од Луја Четрнаестог који је имао раскошни Версај. Али мондијализација која се развијала од шездесетих година до данас ствара друштво расипања. Ми смо потрошачи, нон-стоп купујемо

ствари које имају кратак рок трајања и то се преноси и на секс. Долази до сексуалне либерализације која се конзумира. По мени, реч је о адаптацији на посткапитализам да би се пуно производило и непрестано конзумирало!

Али сексуалне репресије нису важиле за све у прошлости, ако узмемо у обзир француске краљеве и њихове љубавнице?

Наравно, сексуална репресија није била линеаран процес. То је процес који иде и горе и доле, постоје периоди ослобађања који су се десили и пре 1968. и, наравно, има великих разлика међу земљама, рецимо између Енглеске и Француске. Французи су измислили краљеву фавориткињу, дакле, љубавницу, још у средњем веку. Сви краљеви су имали своје љубавнице, што је био начин да се покаже да је краљ друкчији од осталих. То је идеологија расипања, коју је прихватило и племство. Грађанско друштво је критиковало Луја Петнаестог када је пошавши у рат, повео и своје љубавнице. Кад се разболео, свештеници који су дошли мислећи да ће умрети, одбили су да га причесте. После те афере краљ којег су називали „вољеним” више није био вољен, али је и даље имао љубавнице. И цела аристократија око њега следила је његов пример. Може се рећи да је у 18. веку дошло и до сексуалног ослобађања женске стране племства, али све су то била затворена друштва. Грађанско друштво, из којег су потицале неке од тих љубавница, попут познате Мадам Помпадур, љубавнице Луја Петнаестог, томе се оштро супротстављало. Али институција љубавнице је опстала и у републици, где су председници и политичари наставили с праксом краљева. Сетите се реакција у Енглеској и САД на аферу француског председника када је ноћу на мотору ишао да се сретне са љубавником. За њих је то био скандал, а за Французе доказ да је он мушкарац у пуној форми.

У књизи „Историја насиља” доказујете да је од 13. до 21. века насиље у опадању у западној Европи. Ипак, на почетку 21. века и даље имамо примере бруталног насиља. Води ли то његовом порасту?

На дуже стазе насиље је готово на једној истој равни. Ако говоримо о убиствима, убице су најчешће млади мушкарци који имају између 20 и 30 година. Та врста насиља је мало порасла због проблема међу генерацијама. Млади имају утисак да им се не даје довољно простора, јер је незапосленост велика и они су највише погођени. Дуже се живи, старији желе да задрже своје позиције или да поједноставим: очеви не желе да тако лако буду замењени синовима. У првом делу 20. века, младићи нису били незапослени. Моја генерација, на пример, није знала за незапосленост. Мислим да ће у Европи стање да се одржава на овом нивоу и да ће бити више такозваног симболичног насиља, када млади иду и руше симболе одраслих, пале аутомобиле, на пример. У Француској је готово сваког дана неки аутомобил у пламену. То је насиље фрустрације у коме углавном нема мртвих. И можемо да се надамо да оно неће ескалирати, нити ићи ка убиствима.